

D.

220112

Mag. St. Dr.

P

kat.homp.

Regni Polon.

Febr. 5258.

Maurycy Valent. Joannis: Gemma pretiosis-
sima D. Casimirus Princeps Regni Polon.

I

P

I

C

P

I

M

A

GEMMA PRETIOSISSIMA
D. CASIMIRVS
 PRINCEPS REGNI POLONIÆ

E T

P A T R O N V S
PERILLVSTRI ET ADMODVM
REVERENDO PATRI

P. CASIMIRO
S Z V L C
 ORDINIS SANCTI SPIRITVS

DE SAXIA

PER POLONIAM PROVINCIALI
 Præposito Conventus & Hospitalis Cracoviensis
 dignissimo.

Inter faustas natalis diei comprecationes, officiosi muneris ergò

A

M. VALENTINO JOANNE MAZVRKOWIC
Vniuersitatis Cracouiensis inter Collegas Minores Professore.

Breuibus elogijs, epitomen vitæ continentibus,

EXHIBITVS.

Anno Virginei Partus 1668. Mense Martio.

C R A C O V I Æ,
 Apud Stanislaum Petricouium, S.R.M. Typogr.

CRUCI CANDIDÆ
ANTIQUISSIMO ORDINIS
S. Spiritus de Saxiâ Stemmatis
d. c. q;

220112
III
C Rux ô futuræ pignus ingens gloriæ;
Grandis voluptas Calicarum mentium.
Mentisq; nectar tetricæ suauissimum.
Mors ipsa mortis, lucis & fons fulgidæ.
Telum coruscum, stratus à quo Tartari
Hostis tremendus, plorat occasum suum.
Ambita sedes, Hospiti mundi Deo.
Lignum beatum, quod pias mentes beas,
Semperq; faustas temperas rerum vices.
Quantis necesse est affluant illi bonis,
Qui vora mundi deferentes turgida,
Prompti volarunt ad Tuum celsum iubar,
Spretoq; seeli perfidi fallacijs,
Victrice pugnas sub Tuo signo cient:
Fauceq; lævas triplicis monstri premunt.
Tu lecta qualis Pneumatis Sancti cohors
Proles amoris feruidi verissima;
Ignis Gemelle perditæ bonæ spei;
Et indigentum mite diversorium.
Te non adurget, fortis insanæ lues,
Quæ tot peremit toxico blando viros.
Sed cor TVORVM perecoquit feruens siccis,
Vt solis instar sola regnet charitas;
Duris medendo calibus iacentium:
Factisq; Christum eandidis vt exprimant,
Qui tot malignis non obiratus dolis,
Mortale struxit quos sibi procax genus,
Dilexit illud ad necem diræ Crucis.
Hinc illud expectat Tuos magnum decus
Quod nunciauit vocis æternæ fides.
Quod his ministrâ commodabit dexterâ;
Et lecta Christus instruet conuiuia;
Qui pauperû nunc consulunt in cõmodis;
Lætiq; cum Christo suas portant Cruces,
Quos inter ô par dulce dum vos contuor,
Casmire fulgens Ordinis sydus Tui.
Et Tu meum cor, portio vitæ meæ
Lamberte Plesczyni, cui mens aurea.
Moresque purâ puriores sunt nunc,
Et tortuosas nesciens pectus vias.
Quis vos negabit Numini carissimos,
Quis non vocabit millies & amplius,
Felicitatis compotes ipsissima:
Vltrâ senectam nil morantis temporis
Ad vsque Metam, lucidæ cali plagæ.

PER ILLUSTRUM ET ADMODUM
REVERENDO PATRI

P. CASIMIRO
SZVLC

ORDINIS SANCTI SPIRITVS
DE SAXIA

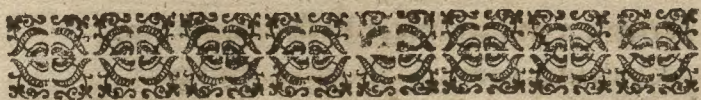
PER POLONIAM PROVINCIALI
Præposito Conventus, & Hospitalis Crac: meritissimo.

Auctor Felicitatem.

*N*ecte vir nostra nunquam reticende Thalia
Et Phæbo semper vir pretiose meo.
Cui florent vultu, veneranda lilia mentis,
Ridet & in niueis, gratia viua genis.
Candor amenus habet pectus, facundia linguam,
Occupat excelsum Consus & ipse caput.
Cor genuina colit Pietas, & feruor honesti,
Affunditq; foris se, grauitatis honos.
Quas in Te dotes cum longi temporis usu
Cerneret atherei Pneumatis alma cohors:
Te sibi concordi præfecit voce, Tuisque
Auspicijs, Sancti culmen honoris adit.
Quàm mea sollicita versârunt pectora cura
Cordeque quot vigili feruida vota tuli.
Dum Tibi natales lux festa resuscitat ortus,
Inchoat & vita, stamina fausta Tux.
Dum CASIMIRVS adest, cali nitidissima lampas,
Qua Tibi mellifluos, spargit ab axe dies.
Nempe Tibi toties vinclis innexus amicis,
Totque Tux referens, munera larga manus.
Extra me rapiebar amans, torrebar ab aestu
Qua Tibi tam merito, munera grata darem.

Iam mens caruleis mergi cupiebat in undis :
Et vel ab infano promere dona mari.
Noxia iam Phrygi placuerunt vota Monarcha :
Arsi iam Minya vellera fulua cutis.
Iam me Sidoniis sistebant somnia terris,
Implebatque meos aurea gleba sinus.
Iam quoque gemmiferi retinebant littora Gangis,
E quibus efferrem xenia danda Tibi.
Sed mea vota tamen, studium ludebat inane,
Pauperies nostro, solaque visa lare.
Quid dubijs facerem votis collisus utrinque,
Cum traherer valide, retrahererque simul.
Suspexi tacito labentia sidera Calo,
In quibus haud tenuis numinis aura micat :
Cum vidi quiddam niue purius, & face maius
Quod visum solis concolor esse faci.
Hic CASIMIRVS erat, memini, vultusque notavi,
Vivaeque nunc animo, fulget imago meo.
Et quid ait dubitas, me Tu pro munere mitte,
Si placeant gemma, sum mera gemma poli :
Et mihi se liquida fundunt de pectore flamma :
Lacteus & puro manat ab ore nitor.
Dixerat : at gelidus mihi tunc per membra cucurrit
Sanguis ; vox linguam deseruitque suam.
Mox simulac harens animus, nova gaudia cepit,
Exilij niuea munera lucis habens :
Qua pretium superantque Tui Cleopatra monilis,
Qua vincunt Gazas Indica terra Tuas.
Inchyte vir, quam Te superis edixero gratum,
Cui venit in placitos tam proba gemma sinus.
Hac Te vel medijs pelagi servabit in undis,
Ne laceret nauium, sors inimica Tuam.
Hac Tibi letiferi depellet toxica Morbi.
Fiet & extremis, hac panacea malis.
Hac erit in rebus scutum clypeusq; tremendis :
Illesumque Tuum pro teget ista caput.
Sis igitur felix, cape munus, dilige dantem.
Gemmens es, similes Nix decet ista manus.

DIVI CASIMIRI PRINCIPIS POLONIÆ.

ELOGIVM I.

Gemmas in Nidis Aquilarum reperiri;
Vetus est, & clarissimis probata experimentis assertio.

Hoc agente naturâ,

Vt Principis auium thalamus,
Specioso pretiosoque isto monili ornaretur.

Quasi nefas sit, nobilis Alitis natales,
à priuato cæterarum ortu, Fortunæ quoque muneribus non discerni.

Commune hoc Aquilarum priuilegium:

Felicissimus Aquilæ Polonicæ nidus,
Regia IAGELONVM Familia.

Tantò augustiùs, vltra omnem hominum admirationem supergressa:

Quantò amplius est;

Non inani & breui duraturo tinnitu censerì;

Sed verâ serenâque luce radiare.

Quotquot ea bono speique publicæ nobilissimos partus edidit:
Tot selectissimæ, mirifico cælaturæ artificio nitentes,

Fuere Gemmæ,

In quibus,

non, vt olim in Pyrrhi Achate, spontè naturæ discurrentibus maculis,

impressa Musarum, & sapientiæ species cernebatur.

nec, vt in Scipionis Æmiliani; aut Syllæ Dictatoris annulo:

cercamina victoriæque, de hostibus suis notabantur sculptæ:

nec, vt in tertio Pompeij triumpho, veneratus eius cunctis gentibus,
radiabat vultus.

Sed viarum virtutum, Martijque pectoris spirabant ideæ.

VLADISLAI, CASIMIRI, ALBERTI, ALEXANDRI,

SIGISMVNDI, FRIDERICI,

exiguâ vitæ periodo,

immensum gloriæ campum, vltra Solis metas emensi.

Omnes,

Magnanimi Heroes, nati melioribus annis,

Omnes,

Illustres animæ, magnumque in nomen ituræ.

Nomina in Polonicis Fastis radiantia,
Quorum meritò assurgat gloria,
Quidquid vspiam ingentium virtutum, publica felicitas,
communi orbis salutì propitia benignaque, educauit.
Perpetuum hìc agi diem crederes:
Ita nemo non, ad augustissimam lucem, plenissimo iobare refulsit.

Certatim proinde,
à cunctis vicinis gentibus exambiti;
Nectam ad sceptrorum vices; quàm communicandam claritatem euocati:
HUNGARIAM, BOHEMIAM, POLONIAM,
quà clementiæ lumine, quà fortitudinis flammâ;
Dum & Ciuum lenius animos fouent; & hostiles acrius vrunt;
Amabiles simul, & terribiles,
illustrarunt.

Ex hoc siue siderum polo, siue Gemmarum nido,
Gemmam nostram. D. CASIMIRVM IAGELLONIDAM
Destinatam generis humani commodo, illibatam proferre indolem par fuit,
Quod

vbique quidem insignes ac heroicae virtutes promineant, emineantque:
sed augustius tamen in magnis fortunis.

Et ex magni generis fonte,
Illimes nobilium functionum aluei,
vberius largiusque diffundantur,
Et certè tantus natalium splendor
Non in vitrum incidit, quod acceptum fulgorem recipit, & transmittit statim;
Sed in gemmam,

quæ tantò cum reflectit validius; quantò potentiùs illustratur.

Haustram à Maioribus gloriam,
Diuinis suprâ hominem factis, non æquauit tantùm; sed propè obscurauit:
Si quis in tantâ luce, vmbri esse locus potuisset.

Ad exemplum Maiorum se componens; profecit ad miraculum:
Dumque probitatem illorum æmulator; factus est probitatis prodigium.
Felix nascendi origine;

Sed progressu vitæ felicior:
ipse sibi vitæ amissis, virtutis norma, perfectionis exemplar;

Hanc solam veram indicauit claritudinem;
Si lux Parentum, in se velut in compendio collecta,
Totum magnæ virtutis splendorem, in Posteris cuibraret.

Nempe gemmis peculiare est,
Parentis sui antelucani roris, niveas guttas, purissimo nitore,
Non referre tantùm; sed superare.

ELOGIVM II.

Non inuideo Opalo Gemmæ, multiplicis fulgoris decus,
Quod in eâ Carbunculi tenuior ignis,
Amethysti fulgens purpura,
Smaragdi virens mare, & cuncta pariter incredibili misturâ lucentia,
Curio.

Curiosos oculos contineant, & aduertant.
 Gemma nostra lectissima,
 Singularis in singulis perfectionis partibus, in magnis maxima,
 in exiguis quoque, eximia & præcellens;
 Dubium reddit, fontemne lucis coronet? an emittat?
 Nusquam non lucida;
 In Religionis tamen Pietatisque negotio,
 usque in flammæ exarsit.
 Ut se Aquilini nidi, genuinum partum, & sobolem ostenderet;
 Primò cælum versus intuitu,
 Solis increati tersissimum circumspiciens vultum,
 in eo aciem irretitam fixit.
 Assiduus in templo, in aulâ rarissimus,
 Nisi, cum se publica necessitas, vel miserorum preces euocarent:
 Gemmeum quoddam horologium videri potuit;
 in quo omnes Sensuum rotulæ, ad sui laudem Conditoris,
 perpetim irrequitos cursus euoluebant.
 Aucta exhinc cum Superis suaui conuersatio,
 Totum in eo terrenæ voluptatis extinxit gustum.
 Ut quamuis cum hominibus viveret, hæreret tamen origini suæ.
 Humanisq; rebus haud aliter interesset;
 Quàm ut radij Solis, qui contingunt terram; à Sole tamen non recedunt.
 Clarescentem calescentemque tali luce,
 Templorum pauimenta hyberno torpentia gelu,
 Eius in oratione strati à contactu æstuantia,
 Satis superque prodebant.
 Quin & ipsæ lacrimæ;
 quas pii cordis affectus, deuotis in contemplationibus eiiciebat.
 Ut non solus tantum Iaspis, quem pæderota vocant;
 Sed gemma quoque nostra,
 Singulis noctibus maduisse videretur.
 Ex his pretiosissimis guttis,
 Mare vitreum simile crystallo;
 id est purissimum pænitiæ lauacrum lapsis, niuæ dilectionis candor pijs
 Concresecbant.
 Soli contumaces Schismatici,
 Pelion & Ossam in cælum; præruptos errorum montes congerentes:
 Gemmam nostram Cerauniam,
 Expugnatricem & fulminatricem sunt experti.
 In eos enim ignes & fulmina iaculatus D. CASIMIRVS:
 graui apud Serenissimum Parentem intercessione effecit, ne eis plus liceret.
 Hinc delubra eorum, non aliud esse persuasus;
 quàm impiæ temeritatis vestibula, & erroris fulcra,
 Vetustate ruentiâ, ne restaurarentur; seuerum edictum impetrauit.
 Credens melius à tenebris calcatae superstitionis.

Verae pietatis intendi lucem,
Sicque magnificentius, verae Religioni,
Trophæum erigi;
eodem è collectis, prostratae superstitionis vastis ruderibus, & ruinis, excitatur.

ELOGIVM III.

Securus hoc pietatis initio,
irrequietæ Sanctitatis, indefessus Cultor;
Ad rubentem sese, patientiæ purpuram conformavit,
Hæc certè ipsi
Per medias immota acies, variosque tumultus.
Ingenuam sapientiam ratus,
Ipsa mala & dispendia, in compendium, dum licet vertere.
Licet nunquam contrà hostile processit ferrum;
Domesticâ tamen *diapasyon*, Sparthanae non absimili,
Contra incurrentes, infernalis Hostis, insultus, semper sese obfirmauit.
Sui vniuersi seuerissimus Censor Accusatorque;
Nô asperrimè tantùm se in minimis coarguebat maculis; sed acerrimè affligebat,
Optimè sciens, voluntarium sui tormentum, vitæ fomentum esse,
Nec aliud afflictionem corporis; quàm salutis antidotum.
Verus Pacis Parens; quia verus Patientiæ filius.
Nacta talem animam magna virtus,
quid non in virili, Patientissimi Iuuenis pectore, fuit ausa,
Ductum sub iugum heroicæ Rationis,
Seruile pansionum agmen.
Somnus vigiliâ fatigatis cadentibusque oculis, vix permissus.
Indictum paupere victu ventri bellum;
Exiguâ Cerere naturæ desiderium sedatum;
profluente pulsa sitis, reliqua naturæ necessitas malignè leuata:
Rubentes gemmæ nostræ fuere colores.
Quos ille, cum torres suæ purpuræ affudisset;
Fecit eam dibapham, ac planè bis tinctam;
quâ principalis generis; quæ multiplicium virtutum ornamentis,
Dicat ergo nunc Romanus Sophus;
Sub regali purpurâ fasciâque
multùm latere mali.
Nos gemmæ nostræ,
Probatissimam purpuram opponemus;
Rigida tincturâ innocentiae, delicatis aliorum pannis, ex alto rubore suffundētis.

ELOGIVM IV.

Per secretas innocui pectoris stricturas,
Ampliori luci proludenti,
Maiora sese decora, certatim affundere visa; cum se publico committebat.
Nempe benignissimus Princeps;

Cum

Cum se vnum.

quà cilicijs in se armatus, quà flagellis,
ad vsque sanguinem, implacabili odio, prosequi videretur.
Ne tamen, solo in se rigore nimio horresceret;
Smaragdi pulchritudine cenferi voluit,
Viridi lenitate, aliorum lassitudinem demulcentis.
In Gemmâ Asteriâ, nobilem naturæ lulum, miratur Carmania:
Quòd inclusam lucem, pupillæ modo, quandam contineat,
ac transfundat eum inclinatione.

Diuus Noster C A S I M I R V S

ingerebat inferebatque sese, in ipsas indigentium cogitationes:
& ex ipso eorum habitu, silentio, tristitiâ, notas legebat paupertatis.

Verè ocularis gemma:

Quòd in eâ quoque, vt pupillâ,
miseriæ alienæ, sui speciem imprimebant:
sed vt misericordiæ lucem reflecterent.

Modestissimo ingenio,
cùm titulos omnes, Regiasque sperneret dignitates,
Hunc tamen, crebris in omnes officijs, ambuisse visus est:
Ne solus Titus, Amor & deliciæ generis humani vocaretur.

Apud eum,

Nemini pro felicitate cessit, ianitoribus innotuisse.
Blandus affatu, micis aspectu, comis alloquio, promptus officio,
Gratiarum omnium Promicondus.

Optimè persuasus, quidquid in naturâ generosum est,
esse simul mite ac benignum;
vt sol & dies, non parte aliquâ, sed statim totus;
nec vni aut alteri, sed omnibus;
in commune sese proferebat.

Terminalis planè publicæ calamitatis rupes

Ad quam, cùm alienæ peruenissent miseræ, non plus vtrâ sauebant.

Si nimius rigor legum emolliendus esset, elementissimus;

Si iusta parentis ira expugnanda, lenissimus;

Si summa potestas temperanda, moderatissimus;

Si ærûnæ pauperû, nō surdo verbero animû vastâtes abigendæ, perspicacissimus:

Liberalitate, consilio, comitatè,

Magnitudine, munificentia, maiestate,

Iudex & Patronus, Dominus & Pater, magnanimus & benignus,
nec attentus quid posset; sed quantum prodesset:

Tam celeriter succurrebat;

Quasi ad instar Prothei in omnes benignitatis formas subito commigraret.

Vsque adeò hæc bonorum M A X I M A est;

Serò eum dedisse beneficium qui roganti dedit;

Illudq; tantum iucundum & victurum in animo esse, quod obuium fuit.

C

ELO-

ELOGIVM V.

Suprà suæ alienæque fortunæ iniurias radianti

Restabat vt non humani fulgores ad hærerent.

Ferat istam præcipuam emeritæ laudis prærogatiuam,

Iasponyx gemma;

Quodd nubem complexa, & niues imitata, stellata rutilis punctis sic.

Censeatur Garamantites in selectissimo Gemmarum censu;

Quodd in translucido eius corpore, stellantes intus fulgeant aureæ guttæ,

Stellarum Hyadum, & numerum, & dispositionem referentes.

Quanto illud in Gemma nostrâ,

accuratiùs prædicandum;

Quodd in eâ

non pauca nitentes stellulæ; sed totus rutilabat polus.

Rarò quidem dies, ab ortu in occasum, migrat sine nube.

Splendor tamen Vitæ Diui CASIMIRI, quia vitij labe non fuit infuscatus,
caliginem non contraxit.

In eo

Stoicum illud Paradoxum veritatem inuenit tandem:

Talis est Sapientis animus; qualis mundi status super Lunam;

Semper illic serenum est.

Cùm enim ad vsque magisterium profecisset innocentia;

Exiguæ lucis argumentum esse interpretans;

Ex confuso obscuroque relucere,

Totâ vitâ suâ nil ampliùs egit;

Quàm vt totam diuinam lucem, totus lucidus hauriret.

Inde iam maior, ac spretis creperæ lucis, angustis rimulis, illustrior;

Virtutibus vt stellis innumeris refulgebat.

Demissione, cuius exemplo, inflatum alienæ mentis tumorem deprimebat,
Prudentiâ, quâ in altitudinem circumspectionis conditus, singulorum à se exi-
gebat rationem.

Fortitudine, quâ luxui extraneus, ibi indurabatur, vbi ceteri mollescebant.

Gravitate, quâ venerationem sui, adulationi intactus, è proximo intendebat

Moderatione, per quam nimia quod superfluant rescindens, exiguo paratu vixit.

Candore, vt congenitum nitorem, nec minimæ fraudis atomo deturpârit.

Probitate, cuius artificio, in alienâ famam iauolantes, diras Harpyias depellebat.

Continentiâ, quâ velut Æolus tridente, sensuû luctantes procellas comprimebat.

Lenitate, ob quâ contumelias illatas sibi non agnoscere maluit; quàm ignoscere.

Verecundiâ per quâ ceu speculû testis integerrimi cordis natus micabat flâma.

Manfuetudine, quâ cum omnibus sociare curas, miscere sermones,

diffimulato principali fastigio latabatur.

& quid attinet numerare innumera:

Immensam earum seriem, oculis subijcere cupis,

Mellicum illud expende Marianum melos;

in quo Gemma nostra non vltoriùs Cæli speciè repræsentans;

sed ipsa Cælum;

Vin-

Vinctos numeris Pœticipis, in laudes Marianas, voluens circuitus;
non Pythagoræ tantum effato fidem fecit:
Cælum dum voluitur, suauissimo superis resonare cantu.

Sed sibi ipsi

Basilicum dependit testimonium,
Nullus se egere claritatis,
Quam quotidie ab illo mystico mutuaretur cælo,
in quo Sol & Luna, & duodecim sydera, rutilanti gyro,
in vnam lucidam mixturam coalescunt.

ELOGIUM VI.

Cælestes hucusque in nostrâ Gemmâ,
Præcellentium virtutum colores suspeximus.
Angelicos nunc diuinosque,
tersissimum castitatis expandit sudum:
in quo non lucidas stellas;
sed Oceanum lucis, in multiplices radios erumpentem,
Contemplari licet.

Habent sanè hoc candidissimi aliarum virtutum vniones;
Quod in eis divina primigenia pulchritudo, primas aliquas ducat lineas.

Virtus tamen puritatis excellentius;
absolutissima imago, speculum, idea, exemplar est;
In quo desiderium illud collium æternorum,
dilectus omnis creaturæ,
omni tempore sese intuetur.

immò

CrySTALLINUM illud cælum est, quod Deum dulcè detinet, dulcè reficit.

Nam sicut ipse ab omni concretionis corporeæ nube seiunctus est;

Amictus lumine sicut vestimento:

Ita castam generationem cum claritate, ut suum domicilium in delicijs habet.

Totus ipse spiritus, totus puritas, totus candor;
non permanet in homine corruptibili, qui caro est.

Hanc enim verò,

insignem præ alijs, Deo à quo sumpsit lucem, refudit,
Gemma nostra, omnium iam vnionum pretia, & præmia vincens,

CASIMIRVS.

Præcesserant illum ingentes totâ vitâ splendores:
eiusque virtutum semita,

Quasi lux splendens processit, & creuit ad perfectam diem.

In mortis tamen occasu;

Non umbras; quod terrenis corporibus proprium;
sed radios nitentes misit.

Tum demum cum oculis humanis defecisse visus.

ab axe mortalitatis extremo, in altissimum cæli scandens verticem.
Ad coronam gloriæ, lacteam castitatis viam nactus;
Transijt signiferi terrentes feras, atque altiùs est euectus.

& fuerunt quidem

Qui in illa victrice adversorum Gemmâ,
Vt olim Pyrgoteles Alexandri, vel Apollonides Augusti,
Humanas aliquas facies sculpere vellent.

Huncque incomparabilem castitatis thesaurum,
in æquâ cum longiori vitâ lance appenderent.

Gemma tamen nostra expendens

Malè prouideri æternitati, dum vitæ parcitur:
Corpusque hoc, tanquam circumiectam sibi vilem lacernam spectans;
Animi constantiam, roburque, in certamen cum morte misit.

Hoc ipso iam humanâ maior, iam augustior,
Iam nonnisi solum prototypon DEI sui referens;
Quod se in corpore, à corruptione corporeâ segregauit.

Immortaleque animi iubar dum cogitat;
mortalem corporis vmbra, deseruit & despexit.

Ita Deo suo plenissima,

in medio florentis ætatis, & fortunæ cursu:

Cùm generis maiestas, indolis vigor, populorum studia,
in excelsas eam spes, & sublimem fiduciam, erigerent eueherentque;

Originis cœlestis memor,

Tamfacilè perituros fulgores contempsit;
quàm feruenter appetiit æternos.

Gemmis omnibus, margaritisque nitidior;
Corpus quod purum & immaculatum acceperat, simile relinquens;
Castam niueamque animam, inter innocuos anhelitus,
cælestibus astris intulit.

Iam ampliùs non gemma; sed sydus olympi;
Quod sedentibus nobis in tenebris, & vmbra mortis,
Effert os sacrum Cælo, tenebrasque resoluit.

Lxxiii.

Biblioteka Jagiellońska

slc0012893

